

גישות, עמדות ומבנה בשיר הישן ובשיר החדש ל ילדים

היצירה הספרותית ממלאה את תפקידה
הכפול - ללמד ולהנות - אם הצורה והתוכן
משתלבים בה לשלמות...¹

הגדרת תפקידה הכפול של הספרות כמבדרת וכמחנכת מכילה בחובה את
רעיון השתנות היצירה הן מבחינת הלכי-הרוח של התקופה והן מבחינת
התבניות, שבהן תוצק השקפת-העולם.

השאלות המרכזיות, הניצבות לפני כל תכנית חינוכית, הן: חינוך למה!
ואיך לחנך? התשובות לשתי שאלות אלה מצויות בתפיסות הפדגוגיות
הפסיכולוגיות והחברתיות, המאפיינות את התקופה. אם מקבלים אנו את
ההנחה, שתפקיד הספרות הוא גם לחנך, הרי שתפיסת - העולם הפדגוגית,
הנובעת מהתפתחות הפסיכולוגיה ומדעי החברה בעולם המודרני, תהיה לה
השפעה רבה מאוד על הדרך החינוכית, שיבחר המשורר ביצירתו, על
העיצוב הרעיוני בשיר ועל דמות הגיבור וטיב עמידתו בעולם.

מרים רות כותבת בספרה, ספרות לגיל הרך: "הסיפור מעמיד לרגע קט את
הקאליידוסקופ המשתנה של החיים ומראה קטע מסוים אחד".² מה טיבו
של רגע זה! - זו תהיה ה שאלה שאדון בה במאמרי זה, והנושא שבחרתי
לדון בו עוסק בבעיה פרוזאית יום-יומית, המשותפת לכל האמהות בכל
הזמנים - בעי ית האוכל. למראית עין יראה הדבר מוזר, שאני פותחת
בהשקפות-עולם ועוברת לבעיה גסטרונומית. אולם כשמדובר בחינוך
ילדים, מתגשם הרעיון החינוכי באמצעות הפעולות והבעיות היום-יומיות
הפשוטות. מה הוא, אם כן, "האקלים הסגנוני", המשפיע על היוצרים
השונים בתקופות שונות בכתבתם על נושא האוכל? השיר הראשון הוא
"עזרא המפונק", מתוך הספר "יהושע פרוע"³, השני הוא שירו של ע. הלל
"יואש"⁴ והשלישי הוא שירה של תרצה אתר "מי שאוכל הכי הרבה"⁵

1. מרים רות: "ספרות לגיל הרך", הוצאת אוצר המורה.

2. שם

3. ע.הלל: "בוקר טוב", הוצאת הקיבוץ המאוחד, תשל"ג.

4. תרצה אתר: "ילד קטן וילד גדול", הוצאת מסדה, 1973.

5. מתוך הספר, "יהושע הפרוע, מעשיות בחרוזים ושרטטים לצבוע, הוצאת תלתלים
תל-אביב ללא ציון שנה

ספר שנפסל - הופץ מחדש

השיר "עזרא המפונק" נכתב ב-

1845 על-ידי רופא ילדים בשם הנריך הופמן בגרמניה. בחירת השם לשיר כבר מעידה על מגמתיות ונקיטת עמדה. שם השיר מורכב משם פרטי ושם תואר. "במציאות זוכה אדם לשמו עוד לפני שהתגבש אופיו ואילו ביצירה הסיפורית מוענק השם לגיבור, לאחר שהתעצב אופיו בתודעת היוצר"⁵ באמצעות השם אנו מתחילים לקרוא את היצירה כשיש לנו על הגיבור דעה קדומה עוד לפני שהוא מתחיל לפעול. השם, "עזרא המפונק", משמש גם כפתיחה וגם כסיכום לשיר ומכתיב במידה רבה את השתלשלות המאורעות ותוצאותיהם.

זהו שיר סיפורי, הבנוי מארבעה בתים מקבילים, שפזמון חוזר מקשר ביניהם. הבית מתאר את התוצאה המצטברת של המעשה החוזר בפזמון:

איני אוכל היום מרק!

לא, לא אוכל ולא אשתה!

מרק כזה איני רוצה!

המבנה הוא סגור ואף הפתרון

לבעיה המרכזית הוא פתרון סגור. המעשה נובע מהמחשבה תחילה.

התהליך הוא מצטבר והגישה מחנכת ומתרה באופן גלוי.

השיר פותח בתיאור דמותו החיצונית של הגיבור:

עזרא היה בחור שמנמון,

תמיד אכל בתאבון.

פניו ורודים, עורו חלק,

בריא מאוד הוא וחזק.

בפתיחה זו אנו מתוודעים לתפיסת-העולם של התקופה, הרואה בשומן סמל לבריאות הגוף. כמו כן יש הקבלה בין הבריאות החיצונית והיופי (כפי שהוא נתפס אז) וההתנהגות הטובה, וכן, בין הדמות הכחושה והמכוערת וההתנהגות הפרועה. "בשלישי יצור נורא כחוש ודק מראה-עזרא". מרים גיליס כותבת במאמרה על הספר כולו: "הספר הופץ במיליוני עותקים, תורגם לכל שפות התרבות ונתפרסם בארצות רבות. 'הושע פרוע' הוא ספר שנכתב לילדים ורוב הדמויות המרכזיות בו הן ילדים, על הרגליהם ועל

5. יוסף אבן: "התיאוריה של הדמות בספרות", הספרות, ג' 1.

תכונותיהם, המודגשים כ'בלתי-רצויים', בהתאם לתפיסת הילד האידיאלי בתקופה הנזכרת. בהקדמה לספרו משתקפת דמות אידיאלית זו ומתוארת כ"ילד ממושמע, האוכל את המרק וגם בלחם אינו מואס, העוסק בחפציו שלו, בלי להקים רעש ואשר מוכן לאחוז ביד אמו תוך צייתנות בשעת טיול ברחובות"⁶.

הספרות בתקופה זו היא "ספרות מגוייסת", ואך טבעי הוא שגם השירה לילדים תהא "שירה מגוייסת!". החינוך נעשה בדרך הטפה ישירה. הגיבור נשפט על-פי מעשיו החיצוניים, והמעשים הם שמוליכים אותו לקראת עונשו. יש בשיר תהליך, המתפתח בקצב זמן השעון והלוח. בבית הראשון הזמן הוא "תמיד", לאחר-מכן חל השינוי על-ידי המלה "פתאום" ומכאן מתגלגלים המאורעות בקצב מהיר: "למחרת..." "בשלישי..." "ברביעי..." "בחמישי עזרא מת". לעומת הארגון של הזמן, התכלית והעובדות החיצוניות, אין אנו מכירים כלל את עזרא ובעיותיו, אין לנו כל אינפורמציה: מדוע הוא אינו אוכל? מה אומרים הוריו על חוסר התיאבון ועל ההידרדרות במצבו?

לגיבור בשיר יש תפקיד קבוע מראש. "העלילה מתרכזת ונרקמת סביב ההרגל המגונה של הדמויות. המתבר מכין את הקורא בשיטתיות לתוצאות הצפויות ומזהירו מ"העונש הטבעי" אשר אין ספק שיגיע⁷. הגיבור מייצג "תופעה" ולא דמות. אין בשיר רגשות או חרדות, הטיפול הוא במעשה ובתוצאותיו. אנו מלווים את הגיבור במודע לקראת סופו המר.

מתרגם הנוסח העברי שומר בדייקנות על המבנה המרובע של הבית ועל המשקל, יש חריזה צמודה, המשפטים פשוטים, שלמים ולקוחים מתחום הלשון היום-יומית, אך הם נבחרים בקפדנות.

הספר הנ"ל תורגם לעברית לפני כעשרים וחמש שנים, אולם זמן קצר לאחר הופעתו בשוק הוא נעלם מהדוכנים ואף נאסר על המורים והגננות להביאו לבתי-הספר ולגנים, כשהסיבות הנלוות לכך הן: האכזריות והקיצוניות של סיפור-המעשה וכן המגמתיות החינוכית, המובלטת ביצירות.

ההתפתחות בתחום הפדגוגיה והפסיכולוגיה והשוני בעמדות ובגישות החינוכיות בשנות החמישים הציגו את הספר כגורם נזק לנפש הילד וכ"אנטי-חינוכי" והוא נאסר להפצה. וכך, ספר, שהופץ בעשרות שפות ברחבי העולם ושהתמוגגו ממנו תקופה ארוכה, נהפך עם שינוי האקלים התפיסתי וההכרתי ל"ספר אכזרי", שאינו מתחשב בצרכי הילד ויכול לחבל בנפשו הרכה.

6. אדר א', פברואר 1976, "ישן וחדש" על הספר "היושע פרוע".

התפיסה החדשה, שתפקיד הספרות כמחנכת צריך להיעשות באופן שהילד לא ירגיש שמחנכים אותו, מובעת בדבריה של לאה גולדברג, המתנגדת לגישה, הרואה את הספרות "כמכשיר דיאקטי, ככלי אשר יש לאחוז בו כדי לחנך. החינוך יבוא מאליו באמצעות הספרות הטובה, בלי שיירמז על כך במפורש"⁸

השקפת-העולם הספרותית-דיאקטית החדשה יונקת ללא ספק מתורתו של פרויד, והמעבר מספרות "מגוייסת", שראתה את עיקר תפקידה בחינוך האדם לשלמות, לספרות "משחררת", נעוצים בתורתו כפי שהיא מתבטאת במאמרו "המשורר וההזיה": "ההנאה האמתית מיצירת פיוט מקורה בשחרורן של מתיחויות בנפשנו. ייתכן כי חלק לא מועט בהצלחה זו צריך לזקוף על חשבון העובדה שהמשורר יוצר בשבילנו את האפשרות ליהנות מכאן ואילך מהזיותינו שלנו בעצמנו בלא מוסר כליות ובלא בושה"⁹. פרויד רואה את תפקיד השירה כמשחררת ממתחים פנימיים ולא כיוצרת מתחים חיצוניים. וממילא, שינוי בתפקיד גרם לשינוי במהות.

מעניינת העובדה, שהספר הנ"ל, שעורר התנגדות אצל המחנכים והיה בבחינת "בל ייכנס לביתך", נדפס מחדש בשנים האחרונות ואף יצא בהוצאות חדשות ובתרגומים חדשים. נשאלת השאלה: האם חלה תפנית בגישה החינוכית? או מה הוא "האקלים הספרותי", הקיים היום, אשר יכול לחיות בשלום גם עם יצירות מהסוג, שנחשב רק לפני חמש-עשרה שנים כמזיק לנפש הילד? התשובה נעוצה בשאלה: מה קורה ל"ספרות מגוייסת" כשעוברת התקופה ומשתנות הנורמות? ומה דינה של אותה ספרות כשהנורמות החדשות כבר מושרשות? את השיר על "עזרא המפונק" קראתי בסמינר לפני תלמידותי, אשר הן עצמן היו תלמידות בית-הספר העממי בשנות החמישים והשישים. והן הביעו את הזדעזעותן מהאכזריות שבשיר ובעיקר עורר את התנגדותן הסוף המאכזב. לעומת זאת, קבוצת ילדים בני שש, ששמעה את השיר, התפרצה בצחוק רם ותגובותיהם היו: "לא מתים כשלא אוכלים מרק", "שבוע בלי אוכל זה לא כל כך נורא". הפזמון החוזר מצא מאוד חן בעיניהם והם חזרו עליו בהנאה גמורה ומדי פעם שינו בתוכו כמה מלים לפי צורכיהם והסוף הטראגי בשיר נהפך בפיהם לאבסורד גמור. וכך, אותו נזק, שיכול לגרום שיר בשעה שעדיין רווחת התפיסה החברתית-חינוכית המובעת בו והמגמה היא לשרשו ולהנהיג נורמות חדשות, ניטל עוקצו באקלים חברתי, שבו כבר התערערו הנורמות, הגישה הישנה מעוררת גיחוך, ואילו בספרות הרווחת והדומיננטית מנשבים הלכי-הרוח של התקופה⁹ החדשה כשירו של ע. הלל "יואש".

8. לאה גולדברג: שלושת דורות בספרות הילדים העברית- גרשון ברגסון, עמ' 25.

9. זיגמונד פרויד, "המשורר וההזיה" כרך ב', פרק א'.

בהשקפת-עולם אופטימית

"יואש"¹⁰ הגיבור של ע. הלל כבר אינו מייצג בעיה, אלא הוא בראש-ראשונה אדם אשר יש לו בעיה. יואש הוא ילד אנושי, אין לו שמות תואר והוא אינו מאופיין על-ידי התנהגותו. העקרון החינוכי של "הילד במרכז" מחליף את "תכנית הלימודים במרכז". הקורא נקרא להשתתף באיתור מקור הבעיה של יואש, ונוצרת אמפתיה עם הגיבור כבר מן הפתיחה, הנותנת תיאור קצר של הגיבור (בניגוד לשפיטה המוקדמת השלילית בשיר הקודם): "יואש/ היה/ חלש/ כמו קש./ כחוש,/ תשוש/ כמו יתוש". מה שמטריד את הדור החדש אינו המראה החיצוני אלא הפונקציה התפקודית.

יש ליואש הורים, הדואגים לו וחרדים לשלומו (הילד אינו גדל בחלל ריק). "אמא אמרה:/ 'הילד חלש!'/ אבא אמר:/ 'לרופא ניגש'". הם לוקחים את יואש לרופא והרופא גם הוא מחפש את הסיבה והוא שותף לדאגה: "מדד הרופא את החום, / במדחום. / בדק אם הגרון / אדום". מתייחסים לילד ולבעי יתו ברצינות ובעיקר באמון. יש אווירה אוהדת וחמימה וניסיון לטפל בשורש הבעיה ומבחינה עניינית.

המבנה של השיר "פרוץ", אין בו חלוקה לבתים. אורך השורות אינו שווה והלשון לקוחה מתחום "הלשון המדווחת": "כשהיה בן חמש / חשבו שהוא בן שש". בהתאם לגישה הקובעת כי "לשונו של הילד דלה עדיין ועלינו להתאים עצמנו לאוצר הלשוני שלו כדי להיות בטוחים כי המסר שלנו יתקבל וייתפס"¹¹. הדימויים מעטים ובמידה שישנם הרי הם כאותם דימויים, שהילד בעצמו יוצר: "גידל שרירים / כמו הרים". מה שנשמר עדיין בקפדנות הוא החרוז והמקצב המתנגן. ילדים מצטטים בקלות חלקים גדולים מהשיר וקוראים אותו במנגינה, הנמשכת מהקצב הפנימי.

מה שמאפיין את השיר "יואש" הוא הומור קליל והשקפת-עולם אופטימית. היחס לחיים אינו כה רציני וחמור כפי שהוא משתקף בשיר על עזרא. אולם גם השיר הזה כקודמו חותר לפתרון סגור. הבעיה, אמנם, נפתרת הפעם באופן חיובי, אך יש השתלשלות מהירה על דרך ההגזמה, המובילה לקראת הסוף הטוב, כמו בכל סיפור דידקטי ברוח התקופה.

הגיבור הוא ילד רגיל, אך אין זה מונע בעדו מלהגיע להישגים מרשימים. העידוד בדרך החיובית, האופייני לחינוך המודרני, נשמר בקפדנות וכן הכיוון החינוכי השואף להגיע להישגים אישיים כביכול בעזרת ההחלטה העצמית, הפנימית והעקבית של הילד, וכן בשליטה במעשים. זאת בניגוד לכפייה החיצונית והכניעה המוחלטת לעולם המבוגרים בעבר. יואש מוצג כאישיות עצמאית: "יואש מיד הסכים, / והתחיל לאכול / הכול". אך המילה "הסכים", מסגירה את מי שמושך בחוטים.

10. ע. הלל: "בוקר טוב", הקבוץ המאוחד, 1973, עמ' 34.

11. גרשון ברגסון: "השירה בגיל שלפני הקריאה", ספרות ילדים ונוער, אלול תשל"ז, 9טמבר 1977.

כפי שכבר נזכר לע"ל, הפתרון מצוי בתוך השיר, אך גם אם הוא פתרון חיובי, מבחינה עקרונית זו אותה דרך של עיצוב רעיוני, שנוקט המשורר בשיר על עזרא. נוכל לראות זאת באופן מוחשי יותר בגלגול המחודש של עזרא המפונק.

ב-1975, תורגם ונוסח מחדש הספר "יהושע פרוע" לעברית על ידי אורי סלע שם הספר הוחלף ל"יפתח המלוכלך"¹², ו"עזרא המפונק" מתגלגל ל"ברק המפונדרק". בנוסח החדש לא משתנה מבנה השיר (בית - פזמון, בית - פזמון) גם הסיפור הוא אותו סיפור על ילד שלא רוצה לאכול. השנוי בתרגום החדש בא לידי ביטוי א. בסגנון הדיבור, (לדוגמה: "מרק אנילא רוצה - ודי! הוא לא מוצא חן בעיני!"), ב. בהחלפת הסוף מ"מות" ל"חזרה בתשובה":

[...]

אם עוד שבוע לא יאכל
ברק, חלילה, יחוסל.
אבל ברק, בחור נבון,
יאמר ברגע האחרון:
"טוב טוב, אוכל את המרק!"
תאכל ולבריא אות, ברק!

האיור לשיר גם הוא נאמן למקור, מלבד התמונה האחרונה שבה במקום הקבר של עזרא, במקור, מצויר סיר מרק על תלולית עפר. בגישה הדידקטית החדשה אין דטרמיניזם, אך לגיבור מוענק הכוח "לבחור בטוב". לעומת זאת העיקרון של ה"ילד הטוב" וה"ילד הרע" המוגדרים על פי הציות לנורמה עדיין לא השתנה.

את השינוי המהותי אנו מוצאים בשירה של תרצה אתר "מי שאוכל הכי הרבה", המייצג במאמרי זה את השירה לילדים, שנכתבת לאחרונה על-ידי משוררים צעירים.

לאמת פנים רבות

תרצה אתר מתארת בשירה מצבים שונים. היא יוצרת פסיפס ממצבים אלה ואת המלאכה הסופית של יצירת הסינתזה והמסקנה היא משאירה פתוחה בידי הקורא - על-פי הגישה שהכול פתוח, ולאמת פנים רבות וסובייקטיביות. החינוך נדחק לקרן-זווית, אין גיבור מרכזי שאפשר להזדהות עמו, אך המצבים עצמם מעוררים, ללא ספק, להזדהות ולמחשבה.

השיר כתוב בסימן של אי-ודאות מוחלטת, ודרך העמדתן של האקסיומות המסורתיות יוצרת אירוניה סמויה.

12. יפתח המלוכלך. נוסח עברי אורי סלע, הוצאת לויין-אפשטיין-מודן, 1975.

מי שאוכל הכי הרבה -

יהיה
גדול נורא -
כזה!

מי שאוכל מעט מעט
יהיה גדול,
אבל רק -
קצת.
ומי שלא אוכל בכלל
יכול להיות
שאולי, כמעט,
אפילו -
לא יגדל!
אבל בסוף הוא כן יאכל
ולכן הוא דוקא כן
יגדל.

העולם האופטימי, המשתקף ב"יואש", נהפך לעולם מפוקח, מעניין ועם הרבה מאוד עצמאות אישית ומחשבתית. עולמו המודרני של הילך, כפי שהוא מעוצב בשיר החדש, הוא גלוי, פתוח ורב-כיווני. "הילד, בדרך כלל, רואה ויודע את אשר נעשה סביבו, מתוך סקרנות לגבי העולם המקיף אותו, המגלה לו יום-יום גילויים חדשים. הילד לפרקים גם ה'בלש' הטוב ביותר, לא רק לגבי סיטואציות דקות שבדקות ביחסיהם. אך האינסטינקט של הילד שומר על שלמותו של העולם ויש לו תמיד תוספות עולם משלו, שבו מתרחשים דברים החשובים לו עד מאד" ¹³

השקפה זו, שאין להסתיר מעיני הילד את עובדות החיים כזויותן, משתקפת בשיר, אך יחד עם זאת אין זו את אין א לו עובדות חיים בלבד, אלא הן מייצגות באותה מידה גם מחשבות והתלבטויות נפשיות, והיא עושה באמצעות המצבים מה שעושה הזרם הפסיכולוגי באמצעות גיבורים כפי שמגדיר זאת פרויד: "נטייתו של המשורר המודרני לפצל את האני ולפי זה לגלם כגיבורים רבים יותר את זרמי הסכסוכים שבחיי הנפשיים" ¹⁴.

שם השיר לקוח מהשורה הראשונה והוא מציג לפנינו עובדת חיים בלתי שלמה: "מי שאוכל הכי הרבה". שם זה מגרה את סקרנותנו לגבי המקרה הספציפי, אך יחד עם זאת מאפשר הפלגה לתחום הדוגמות האישיות. העובדה שאין אנו יודעים אם הבעיה הנ"ל היא חיובית או שלילית, מדרך הצגתה, וכן הגוף הסתמי, נושא המשפט, פותחים פתח רחב להשתתפות אישית ויציקת דוגמות מתחום הנסיון הפרטי לתוך העובדה הנ"ל. השיר נוקט דרך של תראפיה קבוצתית. הדמויות אנונימיות ויש פתיחת בעיות והצגתן מצד אחד, וחוסר נסיון למצוא להן פתרון מוחלט וסופי מצד שני. "יכול להיות/ שאולי, / כמעט, / אפילו/ לא יגדל". העולם האופטימי המשתקף ב"יואש", נהפך לעולם **מפוקח**, מעניין ועם הרבה מאוד עצמאות אישית ומחשבתית.

13. לאה גולדברג: "האומץ לחולין".

14. זיגמונד פרויד, "המשורר וההזיה", כרד ב', פרק א'.

מבחינת העיצוב החיצוני, הבית בשיר משתנה, מספר טוריו אינו קבוע, והטור עצמו משוחרר מן המשקל והתבנית. יש לשיר אופי דינאמי, שהוא אחד מסימניו של השיר החדש, כפי שמגדיר זאת הלל ברזל:

"כאשר המוטיב כמו בשיר שלפנינו מדבר על תנועה בלתי פוסקת, יתגלה בעליל כי אופיים של אמצעי התחימה החדשים מתחייב מתוכן השיר. הכניסה בשיר היא כאילו המשך של שיח, שקיים המשורר עם עצמו. כך גם הסיום אינו נועל, כי אם תובע המשך של הרהור, של שיקול"¹⁵

יש בשיר הומור דק מאו ד, כמעט היית י אומרת הומור מתחפש ומאופק והיצירה כולה מחניפה מבין שורותיה לאינטליגנציה של הקורא, אך באותה מידה גם שווה לכל נפש. אין אמתות מוחלטות בשיריה של תרצה אתר והעולם הילדי, המופיע בהם, אינו עולם כה תמים ופשוט כפי שהוא נראה למראית עין, משום שהיא נותנת את "האין-סופי - בסופי".

היא מציגה עובדות חיים, אשר הנן כביכול אובייקטיביות מבחינת מהותן, אך דרך הצגת העובדות וסידורן בשיר מעידה על תפיסה, אשר אינה מייחסת לדברים תכונות אבסולוטיות אלא האמתות תלויות במידה רבה בעין המסתכלת ובדחפים, שאינם ניתנים לשליטה רצונית. המערך הוא בין המשפט: "יכול להיות שאולי כמעט", ובין הסיום: "אבל בסוף הוא כן יאכל ולכן הוא דווקא כן יגדל". או כפי שהיא מבטאה זאת בשמו של שיר אחר בספר הנ"ל "אבל מצד שני". למראית עין העולם בשיר הוא ילדי, תמים ופרוזאי, אך מצד שני זו פילוסופיה, הנאכלת כמת כון של תפריט שגרת יום-יומי.

15. שם

בשולי המאמר

מאמר זה נכתב ב- 1980. ב-1982 התפרסם הספר "ילד זה לא מה שהיה פעם"¹⁶, בתוכו מצאתי את השירים: "הגוף הכחוש", ו"עם האוכל בא העקול", שירים אלה מייצגים יותר מכל את העובדה שלא הילד הוא "לא מה שהיה פעם", אלא שהמחנכים והסופרים הם לא מה שהיו וחשבו פעם.

16. אורה מורג, ילד זה לא מה שהיה פעם, זמורה, ביתן, מודן - הוצאה לאור, תל-אביב, 1982.

יש בשירים התכתבות עם ספרות הילדים של הדור הקודם בעזרת אירוניה
ובסגנון של הפוך על הפוך. האימא היא זו שאינה אוכלת, והילד הוא זה
המתלונן, והשוטר כבר אינו מתעניין בילדים אלא בהורים.

הגוף הכחוש עם האוכל בא העקול

הדיאטה של אורה כבר די מעצבנת. יום אחד

בבית אין כלום - לא סטייק לא שמנת. אחרי ששוב אמרו לי:

יש רק מעט קלוריות יבשות " אם לא תגמור את כל האוכל עד הסוף

מלפני שלושה שבועות. יבוא שוטר..."

סוכר כמו אספרין הגיע שוטר

וכלי מלא סובין עם עוד איש אחר,

היא לא הולכת כבר למסעדות ולקחו מהבית

ולא לוקחת גם אותי, את... המקרר.

למרות שאני בגודל טבעי

רזה כמו עזרא ביום השלישי

"בחמישי עזרא מת..."

(למי שלא יודע -

אני מצטט

מ"יהושע הפרוע" דפים חיט וטית).